

Հայաստանի բանկային համակարգը բավականին կայուն է և ունակ դիմակայելու արտաքին ցնցումներին (ՀՀ ԿԲ նախագահ Արթուր Ջավադյանի բացառիկ հարցազրույցն ԱՌԿԱ լրատվական գործակալությանը)

2008-06-24

Հայաստանի բանկային համակարգը բավականին կայուն է և ունակ է դիմակայելու
արտաքին ցնցումներին

ՀՀ ԿԲ նախագահ Արթուր Ջավադյանի բացառիկ հարցազրույցն ԱՌԿԱ լրատվական
գործակալությանը

*Հարց 1. Ղեկավարության փոփոխությունից հետո կպահպանվի՞ արդյոք ԿԲ կողմից
ժառանգված քաղաքականությունը:*

ԿԲ-ն դրամավարկային քաղաքականության գնաճի նպատակադրման
ռազմավարությանն անցում է կատարել 2006 թվականից և անցած
ժամանակահատվածում ձեռք բերված արդյունքները ցույց են տվել, որ
մակրոտնտեսական զարգացման մակարդակի տվյալ փուլում, այդ
ռազմավարությունը բավականին արդարացված է և կենսունակ: ԿԲ ղեկավարությունը
մտադիր է շարունակել և զարգացնել այդ քաղաքականության հիմնական
սկզբունքներն ու ուղղությունները, քանի որ այն առավելագույնս թափանցիկ ու
հրապարակային է դարձնում ԿԲ գործունեությունը՝ ուղղված ինչպես իր գլխավոր
նպատակի՝ գնաճի ցածր և կայուն մակարդակի, այնպես էլ բարձր և տևական
տնտեսական աճի ապահովմանը:

Ֆինանսական համակարգի կարգավորման և վերահսկողության դաշտում ՀՀ ԿԲ-ն
կշարունակի ֆինանսական համակարգի՝ ըստ ինստիտուտների իրականացվող
վերահսկողությունից անցումը ֆունկցիոնալ վերահսկողության ռազմավարությանը:
Վերահսկողության/կարգավորման նշված մոդելն ամենանպատակահարմարն է
ունիվերսալ բանկային համակարգ ունեցող երկրի համար, որը հնարավորություն է
տալիս մի կողմից ապահովելու ֆինանսական համակարգից ծագող ռիսկերի
բազմակողմանի և համալիր վերահսկողություն, մյուս կողմից՝ ՀՀ ֆինանսական

միջևորդության աճի խթանման և ֆինանսական ծառայություններ սպառողների շահերի պաշտպանության համալիր միջոցառումներ իրականացնել:

*Հարց 2. Ինչպե՞ս է ԿԲ-ն օժանդակելու Կառավարության բարեփոխումներին:
Որքանո՞վ է ԿԲ կողմից վարվող քաղաքականությունը համապատասխանում
նախատեսվող բարեփոխումներին:*

Ընդհանուր առմամբ, տնտեսական բոլոր բարեփոխումների հիմնական նպատակը կայուն տնտեսական աճի ապահովումն է: ԿԲ դրամավարկային քաղաքականությունը, որպես տնտեսական քաղաքականության բաղկացուցիչ մաս, օժանդակում է դրան՝ իրագործելով իր գլխավոր նպատակը՝ տնտեսությունում գների կայունության ապահովումը: Վերջինս մակրոտնտեսական կայունության և տնտեսության տարբեր ոլորտների համաչափ ու տևական զարգացման հիմնական գրավականն է, որոնց էլ նպատակաուղղված են Կառավարության կողմից նախատեսվող բարեփոխումները: ՀՀ ֆինանսական համակարգում իրականացվող բարեփոխումների առումով ՀՀ ԿԲ-ն շարունակելու է նախկինում նախանշված բարեփոխումների և ծրագրերի իրականացումը: Որպես ՀՀ ֆինանսական համակարգի զարգացման նոր ուղղություն՝ ՀՀ ԿԲ-ն արդեն իսկ Հայաստանում ֆինանսական կենտրոնի ձևավորման միջոցառումներ է ձեռնարկում, որոնք իրականացվելու են համաձայն ՀՀ Կառավարության 2008-2012 թթ. գործունեության ծրագրի: Բացի այդ, կարևորում ենք նաև Համահայկական բանկի ստեղծումը, որը պետք է առանցքային դեր ունենա Հայաստանի տնտեսության զարգացման գործում: Մասնավորապես, ՀՀ ԿԲ կողմից արդեն մշակվել է Համահայկական բանկի ստեղծման հայեցակարգը, և սկսվել են օրենսդրական դաշտի ձևավորման աշխատանքները:

Հարց 3. Արդյո՞ք ԿԲ-ն կփոխի իր քաղաքականությունը՝ կապված առկա գնաճային ճնշումների հետ:

Ներկայումս գոյություն ունեցող գնաճային ճնշումները պայմանավորված են հիմնականում մի շարք արտաքին, ինչպես նաև որոշ ներքին գործոններով.

պարենային ապրանքների միջազգային գների աճով,

նավթամթերքի միջազգային գների և վերջնական սպառողների համար փոխանցված գազի գների աճով,

վերջին մի քանի տարիներին արտադրողականության համեմատ աշխատավարձերի առաջանցիկ աճով,

բնակչության իրական եկամուտների (իրական աշխատավարձեր և տրանսֆերտներ) աճի բարձր տեմպերով, որոնք խթանող ազդեցություն են ունենում ամբողջական պահանջարկի վրա,

պարենային ապրանքների գների աճի երկրորդային ազդեցություններով ոչ պարենային ապրանքների գների և ծառայությունների սակագների վրա:

Քանի որ արտաքին գնաճային գործոնների վրա ԿԲ-ն իր քաղաքականությամբ ուղղակիորեն չի կարող ազդել, ապա ինչպես նախկինում, այսուհետ ևս ԿԲ-ն նպատակ է ունենալու մեղմել հավելուրդային ամբողջական պահանջարկի դրսևորումները, միջազգային գների աճի հետևանքով ներքին գների երկրորդային ազդեցությունները և, իհարկե, գնաճային սպասումները: Այդ առումով, դեռևս 2006թ. կեսերից ԿԲ-ն խստացնում է դրամավարկային պայմանները՝ բարձրացնելով վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը: Հետագայում էլ ԿԲ-ն առավելագույնս հետևողական կլինի գնաճային սպասումների խարսխման և գնաճը նպատակային թիրախի սահմաններում պահպանելու հարցում:

Հարց 4. Որքա՞ն ժամանակ կպահանջվի Հայաստանը տարածաշրջանային ֆինանսական կենտրոնի վերածելու համար. ի՞նչ քայլեր են անհրաժեշտ դրա համար և ի՞նչ միջոցառումներ են արդեն ձեռնարկվում այդ ուղղությամբ:

Ներկայումս աշխարհում գոյություն ունեն մի շարք ֆինանսական կենտրոններ, որոնք ստեղծվել են պետության նպատակաուղղված ջանքերի շնորհիվ: Այդ երկրներն են, մասնավորապես՝ Իռլանդիան, Դուբայը, Սինգապուրը, Բահրեյնը, Կիպրոսը և այլն: Այդտեղ երկրներում պետական մակարդակով իրականացվել են երկարաժամկետ համալիր ծրագրեր՝ հստակ ռազմավարությամբ, միջոցառումների ցանկով ու լուրջ PR-ով: Ընդ որում, անկյունաքարը եղել է, այսպես կոչված՝ PPP գաղափարախոսությունը կամ պետական-մասնավոր համագործակցությունը: Այս առումով, նմանատիպ աշխատանք պետք է իրականացվի և այստեղ: Ներկայումս մենք գտնվում ենք ֆինանսական կենտրոնի տեսլականի ձևավորման փուլում, որն առնվազն պետք է անդրադառնա տարածաշրջանում ՀՀ ֆինանսական համակարգի հնարավոր զարգացման ուղղություններին ու հեռանկարներին և ուրվագծի հստակ ռազմավարություն: Այս առումով՝ կարևոր է նաև հասկանալ, որոնք են այն մրցակցային առավելությունները, որ կարող են հնարավորություն ընձեռել ՀՀ-ում ձևավորելու ֆինանսական կենտրոն:

Վերլուծելով ներկայումս աշխարհում գոյություն ունեցող կենտրոնները՝ թե՛ տարածաշրջանային, թե՛ միջազգային, ակնհայտ է դառնում, որ դրանք ձևավորվում են երկու պայմաններից առնվազն մեկի առկայության դեպքում. առաջինը՝ դառնալ

ծախսերի նվազեցման կամ օֆշորային կենտրոն և երկրորդը՝ տեղեկատվական կենտրոն, ինչը նշանակում է ստեղծել այնպիսի հարթակ, որտեղ ներդրողը նվազագույն ծախսերով կարող է անմիջական մասնակցություն ունենալ ամբողջական առաջարկի և պահանջարկի ձևավորմանը (արժեթղթեր, փոխարժեքներ, ներդրումային նախագծեր, կադրեր և այլն): Այս մոտեցումը ենթադրում է ժամանակակից ինովացիոն բիզնես-տեխնոլոգիաների ներդրում և դիտարկվում է առավել կայուն երկարաժամկետ հատվածում:

Անհրաժեշտ է նշել, որ վերոնշյալը հեշտ գործ չէ, և լիիրավ կենտրոն դառնալու համար տարիներ կպահանջվեն:

Հարց 5. Ինչպե՞ս եք գնահատում ՀՀ բանկային համակարգի կայունությունը: Նախատեսվո՞ւմ են արդյոք նոր բանկերի կամ ներդրողների մուտք հայաստանյան ֆինանսական շուկա, Հայաստանի բանկերի սեփականատերերի կազմում փոփոխություններ:

ՀՀ բանկային համակարգը բնութագրվում է կապիտալացման չափազանց բարձր մակարդակով. ՀՀ առևտրային բանկերի կապիտալի համարժեքության նորմատիվը 12% պահանջի պայմաններում 2007թ. վերջին կազմել է 30%: ՀՀ բանկային համակարգի հիմնական ռիսկը վարկային ռիսկն է, որի մակարդակը, այնուամենայնիվ, բավականին ցածր է: Ըստ մեր գնահատումների՝ ՀՀ բանկային համակարգը բավականին կայուն է և ունակ դիմակայելու արտաքին ցնցումներին, որի մասին է վկայում նաև այն հանգամանքը, որ համակարգն անմասն մնաց միջազգային ֆինանսական շուկաներում վերջերս գրանցված ճգնաժամի ազդեցությունից: Օտարերկրյա ներդրողների՝ ՀՀ ֆինանսական շուկա մուտք գործելու հարցում ՀՀ կենտրոնական բանկը որդեգրել է բաց լինելու քաղաքականություն, որի պայմաններում ողջունելի են հատկապես ֆինանսական համակարգում մեծ փորձ ունեցող ինստիտուցիոնալ ներդրողների մուտքը ՀՀ ֆինանսական շուկա: Վերջին տարիներին ՀՀ ֆինանսական շուկայի մասնակից են դարձել մի շարք հանրահայտ փորձառու ֆինանսական կառույցներ: Նման ներդրողների մուտքը ՀՀ ֆինանսական շուկա նպաստում է ինչպես ֆինանսական ծառայությունների շրջանակների ընդլայնմանը, այնպես էլ ՀՀ առևտրային բանկերի կողմից մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավմանը: Ներկայումս ՀՀ բանկային համակարգ նոր ներդրողների մուտք, ինչպես նաև ՀՀ առևտրային բանկերի սեփականատերերի կազմում փոփոխություն դեռ չի սպասվում:

Հարց 7. Ինչպիսի՞ն են Հայաստանի հեռանկարները սկանդինավյան OMX-ի մուտք գործելուց հետո: Ինչպե՞ս եք գնահատում երկրում ֆոնդային շուկայի ձևավորման

տեմպերը:

OMX-ի մուտքը հայաստանյան ֆինանսական շուկա՝ մի շարք առավելություններ է բերում իր հետ. մասնավորապես՝ հնարավորություն կընձեռնի հիմք դնելու կապիտալի շուկայի նորմալ գործունեության ու զարգացման համար, կձևավորի շուկայի կազմակերպման առաջադիմական մշակույթ, իսկ հետագայում նաև՝ կապահովի տեղական թողարկողների ազատ մուտք օտարերկրյա ֆինանսական շուկաներ, անհրաժեշտ պայմաններ կստեղծի տեղական շուկայում օտարերկրյա թողարկողների համար և այլն: Հիշեցնենք, որ մինչ ՀՖԲ և ՀԿԴ ձեռքբերելը, OMX-ը ուսումնասիրել է Հայաստանի կապիտալի շուկան և հայտնաբերել, որ ՀՀ շուկան բազում չիրացված հնարավորություններ ունի: Ուսումնասիրությունների արդյունքում մոտ 70 նոր առաջարկներ են արվել: ՀՀ կառավարությունը, ՀՀ կենտրոնական բանկը և OMX-ը պատրաստակամություն են հայտնել իրականացնելու այդ առաջարկները:

OMX-ի կողմից արված մոլոր առաջարկներն ուղղված են երկրում կապիտալի շուկայի զարգացմանը, որոնք իրականացվելու են 3 ուղղությամբ, մասնավորապես.

Նոր ներդրումային հնարավորությունների ստեղծում՝ նոր թողարկողներ ներգրավելու համար բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու ճանապարհով.

շուկայի առևտրի և հաշվարկային համակարգերի բարելավում.

ֆինանսական տեղեկացվածության մակարդակի բարձրացում:

Կարծում եմ, 2008թ. ընթացքում ՀՖԲ-ն և ՀԿԴ-ն ամբողջովին կներառվեն ինտեգրման գործընթացներում: Երկու կազմակերպություններում էլ կկիրառվեն OMX-ի կողմից մշակված կորպորատիվ ստանդարտները: Չուգահեռաբար քայլեր կձեռնարկվեն շուկայի ենթակառուցվածքների բարեփոխման ուղղությամբ: Ակնկալվում է, որ մինչև 2009 թ. երկրորդ կեսը կներդրվի բորսայում առանց արժեթղթերի և դրամական միջոցների դեպոնացման առևտուրը և կստեղծվի երաշխիքային հիմնադրամ բորսայական գործարքների արդյունքում փոխադարձ պարտավորությունները երաշխավորելու համար: Աշխատանքներ են տարվում նաև կազմակերպությունների կողմից նոր բաժնետոմսերի և պարտատոմսերի թողարկումը խթանելու ուղղությամբ:

Հարց 7. Ինչպե՞ս եք գնահատում ՌԴ կայունացման հիմնադրամի նմանակի ձևավորման հեռանկարները Հայաստանում:

Կենտրոնական բանկում նմանատիպ հիմնադրամ ձևավորելու գաղափարը չի

քննարկվում:

Հարց 8. Ներկայումս շարունակվում է մասնավոր տրանսֆերտների ներհոսքը Հայաստան, այնուամենայնիվ, ՀՀ դրամը կայուն է և նախկին բարձր տեմպերով չի արժևորվում: Ինչպե՞ս դա կմեկնաբանեք:

2008 թվականի ընթացքում ՀՀ դրամի փոխարժեքը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ դրսևորեց կայուն վարքագիծ: Միևնույն ժամանակ, Էապես ավելացել են ներմուծման ծավալները, որը խորացնում է արտաքին առևտրի պակասուրդը: Ընդ որում, այս երևույթը բնութագրական է նաև Արևելյան Եվրոպայի և ԱՊՀ նավթ չարտահանող երկրների մեծամասնության համար, ինչը ընդհանուր առմամբ, գլոբալ զարգացումների (ԱՄՆ դոլարի թուլացման, տարածաշրջանի բարձր տնտեսական աճի) հետևանք է: Իհարկե, շարունակվում են մասնավոր տրանսֆերտների աճի մարձր տեմպերը, սակայն ներմուծման աճի մարձր տեմպերի պարագայում, Հայաստանի վճարային հաշվեկշռի ֆինանսական հոսքերի առումով, արտարժույթի շուկայում առաջարկը և պահանջարկը հարաբերականորեն հավասարակշռվել են, ինչի արդյունքում արժևորման ճնշումները մեծամասամբ չեզոքացել են: